

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 824/2014-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. novembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť F. M., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 5 ods. 1, 2 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Poprad sp. zn. 0 Tp 235/2014 z 15. júla 2014 a uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Tpo 11/2014 z 30. júla 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť F. M. o d m i e t a.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. augusta 2014 doručená sťažnosť F. M. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 3 a čl. 50 ods. 3 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 5 ods. 1, 2 a 4 a čl. 6 ods. 3 písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 0 Tp 235/2014 z 15. júla 2014 a uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Tpo 11/2014 z 30. júla 2014.

Označeným uznesením okresného súdu z 15. júla 2014 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, začiatok lehoty väzby bol určený na 12. júl 2014 o 17.30 h. Označeným uznesením krajského súdu z 30. júla 2014 bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti rozhodnutiu o vzatí do väzby.

Sťažovateľ namieta, že návrh na vzatie do väzby bol okresnému súdu podaný po uplynutí lehoty 48 hodín od jeho zadržania. Prokurátor Okresnej prokuratúry P. (ďalej len „prokurátor“) podal návrh okresnému súdu 14. júla 2014 o 15.30 h. Sťažovateľ poukazuje, že jeho zadržaniu 12. júla 2014 o 17.30 h predchádzalo obmedzenie osobnej slobody o 11.30 h, keď policajná hliadka zastavila jeho vozidlo. Neskôr bola vykonaná prehliadka vozidla a po jej vykonaní bol sťažovateľ zadržaný. Sťažovateľ uvádza, že od momentu zastavenia jeho vozidla mu nebolo umožnené slobodne sa pohybovať a jeho osobná sloboda bola obmedzená pre podozrenie z trestného činu krádeže.

Sťažovateľ namieta aj porušenie svojho práva na obhajobu tým, že mu nebolo umožnené vyjadriť sa k obvineniu po tom, ako mu bolo oznámené vznesenie obvinenia. Sťažovateľ uvádza, že chcel vypovedať za prítomnosti svojho obhajcu, ale nebolo mu umožnené vypovedať, ani mu nebolo umožnené zabezpečiť si obhajcu. Namieta, že prítomnosť obhajcu mu nebola zabezpečená ani pri vypočutí sudcom pre prípravné konanie okresného súdu pred rozhodnutím o väzbe.

Na základe uvedeného navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že označenými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu boli porušené jeho práva.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 218/07, III. ÚS 214/2010).

Sťažovateľ požiadal o ustanovenie advokáta na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. Vzhľadom na to, že jednou z podmienok pre ustanovenie advokáta v konaní pred ústavným súdom je, že nejde o zjavne bezúspešné uplatňovanie ochrany

základných práv (IV. ÚS 140/07), ústavný súd preskúmal opodstatnenosť námietok sťažovateľa. Na tento účel si vyžiadal príslušný vyšetrovací spis.

Zo spisu Okresného riaditeľstva Policajného zboru Poprad ČVS: ORP-665/2-VYS-PP-2014 ústavný súd zistil, že 11. júla 2014 bolo uznesením podľa § 199 ods. 1 Trestného poriadku začaté trestné stíhanie za prečin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľ bol 12. júla 2014 o 11.52 h zastavený a kontrolovaný policajnou hliadkou, ktorá mu oznámila, že bude nariadená prehliadka jeho vozidla. Na základe príkazu policajta so súhlasom prokurátora bola vykonaná prehliadka 12. júla 2014 v čase od 16.20 h do 16.55 h. Sťažovateľ bol po jej vykonaní zadržaný ako podozrivý podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku o 17.30 h v obci L. so súhlasom prokurátora, ktorý bol daný 12. júla 2014 o 14.05 h. Sťažovateľ bol vypočutý ako podozrivý na Obvodnom oddelení Policajného zboru v H. 12. júla 2014 o 20.00 h.

Dňa 13. júla 2014 boli vykonané výsluchy poškodeného a svedkov. Uznesením zo 14. júla 2014 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie za prečin krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. a) a ods. 3 písm. a) a b) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľ neprevzal písomné vyhotovenie uznesenia. Podľa úradného záznamu Obvodného oddelenia Policajného zboru v H. podpísaného piatimi príslušníkmi Policajného zboru sťažovateľovi bolo obvinenie oznámené ústne, jeho písomné vyhotovenie odmietol prevziať. V zápisnici o výsluchu sťažovateľa v postavení obvineného zo 14. júla 2014 je uvedené, že výsluch sa konal od 9.50 h do 10.20 h a sťažovateľ sa odmietol vyjadriť k veci a odmietol podpísať zápisnicu. Prokurátor podal návrh na vzatie sťažovateľa do väzby 14. júla 2014 o 15.30 h.

Pri vypočutí pred okresným súdom sťažovateľ namietal, že mu v konaní nebol zabezpečený obhajca, ktorého prítomnosťou podmieňoval svoju výpoveď pred orgánmi činnými v trestnom konaní. Uviedol, že aj v konaní pred sudcom pre prípravné konanie chce vypovedať len za prítomnosti obhajcu a žiada, aby bol o úkone vyrozumený advokát JUDr. G. z Č. V prípade, že nebude zastihnuteľný, žiada, aby mu bol obhajca ustanovený.

Sudca pre prípravné konanie prerušil výsluch sťažovateľa a telefonicky sa kontaktoval s advokátom JUDr. T. G., ktorý uviedol, že sa nestihne dostaviť na úkon, a preto navrhuje, aby bol sťažovateľovi obhajca ustanovený súdom, ak nastanú dôvody povinnej obhajoby.

Okresný súd po vypočutí sťažovateľa rozhodol o jeho vzatí do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s tým, že lehota väzby plynie od 12. júla 2014 o 17.30 h. Rozhodnutie odôvodnil v časti relevantnej pre posúdenie veci takto:

„Na základe príkazu prokurátora Okresnej prokuratúry Poprad z 12. 7. 2014 v zmysle § 101 ods. 1 Trestného poriadku bola dňa 12. 7. 2014 vykonaná prehliadka vozidla... v čase od 14.05 do 16.15 hod., tejto prehliadky sa zúčastnil majiteľ vozidla, nájdené veci vo vozidle boli spísané v zápisnici, bola vyhotovená fotodokumentácia a vodič potvrdil podpisom, že uvedené veci mu boli odňaté.

Z úradného záznamu vyplýva, že pátranie po osobnom motorovom vozidle... s evidenčným číslom... bolo úspešné, keď dňa 12. 7. 2014 okolo 12.00 hod. bolo vozidlo zastavené medzi obcami Š. a L. hliadkou polície. Pri kontrole vodiča vzniklo dôvodné podozrenie, že vo vozidle sa môžu nachádzať veci, o ktorých možno dôvodne predpokladať, že súvisia s trestnou činnosťou a preto bol podaný návrh na vykonanie prehliadky vozidla. Prokurátor vydal príkaz na prehliadku tohto vozidla dňa 12. 7. 2014. Po vykonaní prehliadky vozidla... bola vykonaná prehliadka motorového vozidla... dňa 12. 7. 2014 v čase od 16.25 do 16.55 hod. a pri jej vykonaní bol prítomný aj majiteľ F. M., ktorý prevzal zápisnicu a potvrdenie o odňatí vecí nájdených v jeho vozidle. Taktiež prevzal príkaz prokurátora na prehliadku vozidla, čo potvrdil v zápisnici svojim podpisom.

Z ďalších dôkazov vyplýva, že po získaní poznatkov z operatívnej činnosti, ale aj pri oboch prehliadkach motorových vozidiel bola zistená zhodnosť vecí odňatých pri prehliadke vozidiel s vecami odcudzenými s rodinného domu podľa popisu poškodeného Š. a tak po predchádzajúcom súhlase prokurátora, ktorý dal dňa 12. 7. 2014 o 14.05 hod., bol podozrivý F. M. dňa 12. 7. 2014 o 17.30 hod. zadržaný v zmysle § 85 ods. 1 trestného poriadku. Zápisnicu o zadržaní a obmedzení osobnej slobody podozrivej osoby M. podpísal po riadnom poučení v zmysle § 85 ods. 6 Trestného poriadku, ktorého súčasťou je aj poučenie o práve zvoliť si obhajcu a požadovať, aby obhajca bol prítomný pri jeho výsluchu. Zápisnica obsahuje aj dátum a čas zadržania a obmedzenia osobnej slobody.

Z obsahu zápisnice nevyplýva žiadna požiadavka, či výhrada podozrivého M. na opravu času obmedzenia osobnej slobody a ani záujem zvoliť si obhajcu a zabezpečenie prítomnosti obhajcu pri jeho výsluchu...

Sudca pre prípravné konanie vykonal výsluch obvineného v zákonnej lehote po podaní návrhu, poučil obvineného a obvinený sa odmietol vyjadriť ku skutku. Svoje tvrdenia pri výsluchu zameral na porušenie jeho práva na obhajobu a na prekročenie 48 hodinovej lehoty od obmedzenia jeho osobnej slobody do podania návrhu prokurátora na vzatie do väzby. Neustále opakoval, že k obmedzeniu jeho osobnej slobody došlo už dňa 12. 7. 2014 o 11.30 hod, no nekonkretizoval žiaden úkon, ktorým podľa jeho názoru k tomu došlo. V spise nie je žiaden dôkaz o úkone, ktorým by v priebehu dňa 12. 7. 2014 do 17.30 hod. došlo k obmedzeniu osobnej slobody obvineného, ktorý bol prítomný pri prehliadke jeho vozidla a k obmedzeniu jeho osobnej slobody podľa dôkazov došlo po vykonaní úkonov a to najmä výsluchov osôb a prehliadok osobných motorových vozidiel a tieto dôkazy podstatne zvýšili podozrenie zo spáchania trestnej činnosti práve M. a tak bol zadržaný a obmedzený na osobnej slobode až o 17.30 hod. dňa 12. 7. 2014. Obmedzenie osobnej slobody od momentu kontroly motorového vozidla riadeného M. v čase okolo 12.00 hod., ani počas vykonávania prehliadok oboch motorových vozidiel nebolo ničím preukázané. Dôkazy potvrdzujú, že zákonná lehota 48 hodín od zadržania podozrivej osoby do podania návrhu prokurátora na vzatie do väzby bola zachovaná.

K jeho tvrdeniu o porušení práva na obhajobu je potrebné uviesť, že pri vykonávaní úkonov v tejto veci bol viackrát poučený aj o tomto práve, čo potvrdil svojim podpisom, no nikdy sa nevyjadril, že toto právo chce využiť. K zastupovaniu ustanoveným obhajcom mu bolo poskytnuté poučenie, ktoré mu bolo podrobne vysvetlené. Dôvody povinnej obhajoby podľa § 37 Trestného poriadku u obvineného do vykonávania výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie neboli dané a preto nebol zabezpečený pri nich obhajca. V záujme využitia práva na obhajobu splnomocneným obhajcom, bol sudcom pre prípravné konanie výsluch obvineného prerušený, telefonicky bol informovaný obvineným označený obhajca G. z Č. o záujme obvineného na jeho zastupovanie, no obhajca prehlásil, že z časových dôvodov sa nemôže úkonu rozhodovania o návrhu na vzatie do väzby zúčastniť a zastupovaním obvineného pri ďalších úkonoch sa bude následne zaoberať.

Sudca pre prípravné konanie na základe vykonaných dôkazov dospel k názoru, že sú splnené formálne aj materiálne podmienky pre vzatie obvineného do väzby. Z dôkazov bolo preukázané, že zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený M. a z jeho konania, ale aj ďalších získaných konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že pri ponechaní na slobode bude pokračovať v páchaní trestnej činnosti. Tuje potrebné poukázať na to, že obvinenému bolo oznámené uznesenie o vznesení obvinenia zo dňa 14. 7. 2014 a to dňa 14. 7. 2014, no on toto uznesenie v písomnej forme odmietol prevziať. Zo získaných dôkazov je preukázané, že obvinený bol doposiaľ 28-krát odsúdený, najčastejšie pre majetkovú trestnú činnosť, čo aj sám vo svojej výpovedi potvrdil. Z posledného výkonu trestu odňatia slobody bol prepustený v januári 2014, keď vykonal trest odňatia slobody v trvaní 8 mesiacov, ktorý mu bol uložený trestným rozkazom Okresného súdu v Čadci č. 3 T/98/2013 dňa 23. 8. 2013 a v čase právoplatnosti trestného rozkazu už bol obvinený v tejto trestnej veci vo väzbe od 10. 5. 2013. V evidencii priestupkov má veľké množstvo záznamov o porušovaní dopravných predpisov, za čo bol viackrát postihnutý blokovou pokutou. I keď obvinený uviedol, že býva v dome po svojej príbuznej v obci Rajec, tak z výpovedí svedkov vyplýva, že žije spôsobom bez domova a je preukázané, že prostriedky na zabezpečenie základných životných potrieb nemá pravidelne zabezpečené legálnym spôsobom a pokiaľ tvrdil, že poberá dávku sociálnej pomoci vo výške 61,50 eur, tak toto nebolo z časových dôvodov zabezpečené a preukázané.

Dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku u obvineného nie je možné nahradiť žiadnym iným prostriedkom, pretože tieto by nesplnili svoj účel a preto bolo rozhodnuté tak ako je uvedené vo výroku, pričom väzba začala plynúť od 12. 7. 2014 od momentu obmedzenia osobnej slobody zadržaním obvineného o 17.30 hodín a bude vykonávaná v ÚVV v P. “

Sťažovateľ po vyhlásení uznesenia a po poučení o opravnom prostriedku uviedol:

„... podávam sťažnosť, odôvodňujem ju tým, že nebola zo strany orgánov činných v trestnom konaní dodržaná 48 hodinová zákonná lehota, lebo som bol na osobnej slobode obmedzený od 11.30 hod., nie ako bolo uvedené, že o 17.30 hod. Chcel som sa vyjadriť

podrobnejšie za prítomnosti advokáta a uvediem, ktoré som mal a dal J. Ú., ktorému ich zabavil a polícia a majú pochádzať z trestnej činnosti, mne o tom nie je nič známe a za prítomnosti advokáta uvediem od koho tie veci mám, ale ja osobne som ich neukradol a ani neviem, že pochádzajú z trestnej činnosti.“

Okresný súd ustanovil opatrením sp. zn. 0 Tp 235/2014 z 15. júla 2014 sťažovateľovi obhajcu JUDr. J. B., advokáta so sídlom v P. Ustanovený obhajca sťažnosť sťažovateľa nedoplnil.

Krajský súd v odôvodnení uznesenia, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa, uviedol:
„V súlade s názorom sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu Poprad aj krajský súd z vykonaných dôkazov, jednak výpovedí svedkov, prehliadok osobných motorových vozidiel, porovnaním vecí nájdených v týchto motorových vozidlách s vecami, ktoré mali byť odcudzené poškodenému zistil, že sú dané dôvody, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený.

Je potrebné poukázať na doterajší život obvineného, ktorý bol doposiaľ 28 x súdne trestaný, má záznamy v evidencii priestupkov a taktiež je potrebné poukázať na krátky čas od doby, ktorá uplynula od jeho prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody do doby, kedy malo dôjsť ku spáchaniu predmetného skutku, a preto je správne a zákonné rozhodnutie okresného súdu, keď dospel k záveru, že je potrebné obvineného do väzby z dôvodu uvedených v § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. vziať.

Na základe predložených dôkazov ani krajský súd nezistil pochybenie orgánov činných v prípravnom konaní týkajúci sa začiatku plynutia väzby u obvineného. Z týchto dôkazov je zrejmé, že osobná sloboda bola obvinenému obmedzená dňa 12. 7. 2014 o 17.30 hod. a keďže krajský súd nezistil žiadne iné pochybenia orgánov činných v prípravnom konaní a súdu sťažnosť obvineného ako nedôvodnú v zmysle § 193 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol.“

Príkazom prokurátorky č. k. 1 Pv 541/14/7706-37 z 21. augusta 2014 bol sťažovateľ prepustený z väzby, pretože pominuli dôvody jeho väzby. Príkaz bol vydaný po tom,

ako bol sťažovateľovi nariadený výkon trestu odňatia slobody uložený mu trestným rozkazom Okresného súdu Čadca sp. zn. 1 T 5/2014 zo 7. mája 2014 právoplatným 31. júla 2014.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje. Nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 17 ods. 2 prvá veta ústavy).

Podľa čl. 17 ods. 3 ústavy obvineného alebo podozrivého z trestného činu možno zadržať len v prípadoch ustanovených zákonom. Zadržaná osoba musí byť ihneď oboznámená s dôvodmi zadržania, vypočutá a najneskôr do 48 hodín prepustená na slobodu alebo odovzdaná súdu. Sudca musí zadržanú osobu do 48 hodín a pri obzvlášť závažných trestných činoch do 72 hodín od prevzatia vypočuť a rozhodnúť o väzbe alebo o jej prepustení na slobodu.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy (a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd) obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

...

c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní.

Podľa čl. 5 ods. 2 dohovoru každý, kto je zatknutý, musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva:

...

b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby;

c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú...

Sťažovateľ namieta, že k porušeniu jeho práv došlo v príčinnej súvislosti s rozhodnutím o jeho väzbe tým, že

- návrh na vzatie do väzby bol podaný po uplynutí lehoty 48 hodín od jeho zadržania,
- nemal možnosť vypovedať za prítomnosti obhajcu.

1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa uznesením okresného súdu

Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ mohol domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha právomoc ústavnému súdu zaoberať sa porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd občana

je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k tomu základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta, a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

Proti namietanému porušeniu základných práv napadnutým postupom a rozhodnutím okresného súdu sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany využitím jemu dostupného a aj účinného prostriedku nápravy pred nadriadeným väzobným súdom (*mutatis mutandis* I. ÚS 104/02), ktorý sťažovateľ aj využil podaním sťažnosti z 15. júla 2014. Právomoc krajského súdu preskúmať sťažovateľom namietaný postup a označené uznesenie okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu vo vzťahu k okresnému súdu v tejto veci. S poukazom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenie okresného súdu, pretože jeho postup a rozhodnutie v danom prípade preskúmal krajský súd a rozhodol o ňom uznesením sp. zn. 2 Tpo 11/2014 z 30. júla 2014.

Z uvedených dôvodov bolo potrebné sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa uznesením krajského súdu

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že každé pozbavenie slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti svojvôli (*mutatis mutandis* II. ÚS 55/98, I. ÚS 177/03, III. ÚS 7/00). Požiadavku obsiahnutú v tomto článku nemožno definovať *in abstracto*, ale musí sa posúdiť podľa okolností každej veci vrátane toho, čo v sťažnosti uviedol sťažovateľ (I. ÚS 109/03). Ústavný súd preto v prípade čl. 17 ústavy môže a musí uplatniť určitú revíziu právomoc, avšak bez toho, aby sám hodnotil skutočnosti, ktoré viedli všeobecný súd k tomu, že uprednostnil určité rozhodnutie pred iným. Jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy)

je preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, nie však konať ako všeobecný súd tretej alebo štvrtej inštancie; takéto konanie by bolo porušením obmedzenia, ktoré vyplýva z rozdelenia ústavnej ochrany základných práv alebo slobôd medzi všeobecné súdy a ústavný súd v čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 165/02).

Ústavný súd môže zasiahnuť do sféry pôsobnosti všeobecných súdov len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 24/00, III. ÚS 53/02).

2.1 K namietanému prekročeniu lehoty 48 hodín od zadržania

Podstata sťažnosti v tejto časti spočíva v určení okamihu obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa, keď súdy dospeli k záveru, že k obmedzeniu osobnej slobody sťažovateľa došlo jeho zadržaním ako podozrivého, a sťažovateľ tvrdí, že k obmedzeniu jeho osobnej slobody došlo od momentu zastavenia jeho osobného motorového vozidla.

Sťažovateľ bol zadržaný podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého osobu podozrivú zo spáchania trestného činu môže policajt zadržať, ak je tu niektorý z dôvodov väzby podľa § 71 ods. 1 alebo ak ide o podozrivú osobu podľa § 204 ods. 1, aj keď proti nej doteraz nebolo vznesené obvinenie. Na zadržanie je potrebný predchádzajúci súhlas prokurátora. Bez takého súhlasu možno zadržanie vykonať, len ak vec neznesie odklad a súhlas vopred nemožno dosiahnuť, najmä ak bola taká osoba pristihnutá pri trestnom čine alebo zastihnutá na úteku.

Podľa § 85 ods. 3 Trestného poriadku policajt, ktorý zadržanie vykonal alebo ktorému bola odovzdaná zaistená osoba podľa osobitného zákona alebo odovzdaná osoba pristihnutá pri trestnom čine podľa odseku 2, bezodkladne oznámi vykonané zadržanie prokurátorovi a spíše o ňom zápisnicu, v ktorej označí miesto, čas zadržania alebo prevzatia takej osoby a bližšie okolnosti zadržania, ako aj jeho podstatné dôvody a uvedie osobné údaje zadržanej osoby. Rovnopis zápisnice doručí bezodkladne prokurátorovi.

Podľa § 85 ods. 4 Trestného poriadku policajt, ktorý zadržanie vykonal alebo ktorému bola odovzdaná zaistená osoba podľa osobitného zákona alebo odovzdaná osoba pristihnutá pri trestnom čine podľa odseku 2, takú osobu bezodkladne oboznámi s dôvodmi zadržania a vypočuje ju; v prípade, že podozrenie nebude naďalej dôvodné alebo dôvody zadržania z inej príčiny odpadnú, prepustí ju písomným opatrením ihneď na slobodu. Ak zadržanú osobu neprepustí na slobodu, vznesie jej obvinenie a vypočuje ju. Po jej výsluchu odovzdá spis prokurátorovi, aby ten mohol prípadne podať návrh na vzatie do väzby alebo na postup podľa § 204 ods. 1. Policajt alebo prokurátor postupujú pri tom tak, aby zadržanú osobu bolo možné odovzdať súdu najneskôr do 48 hodín od jej zadržania alebo zaistenia podľa osobitného zákona alebo prevzatia podľa odseku 2, inak musí byť zadržaná osoba prepustená na slobodu písomným príkazom prokurátora s primeraným odôvodnením. Zadržanú osobu môže prepustiť na slobodu so súhlasom prokurátora písomným príkazom s primeraným odôvodnením aj policajt.

Pre posúdenie tejto otázky je nevyhnutné zaoberať sa časovou postupnosťou a vecnou súvislosťou jednotlivých úkonov vykonaných v tejto trestnej veci. Zo spisovej dokumentácie vyplýva, že na základe poznatkov získaných výsluchmi podozrivých J. Ú. a M. Ú., ktorí boli zadržaní 11. júla 2014 o 21.35 h a vypočutí 12. júla 2014 o 7.50 h, resp. o 8.30 h, a výsledkov operatívnych previerok vzniklo podozrenie, že páchatelom trestnej činnosti je sťažovateľ. Podozriví vypovedali, že veci, ktoré prevádzajú vo svojom vozidle, prevzali na požiadanie sťažovateľa a jemu ich majú aj odovzdať, pričom o pôvode týchto vecí nemajú vedomosť. Dňa 12. júla 2014 o 11.52 h policajná hliadka zastavila vozidlo, ktoré viedol sťažovateľ. Pri kontrole vozidla vzniklo podozrenie, že sa v ňom nachádzajú veci súvisiace s trestnou činnosťou, a preto bol so súhlasom prokurátora vydaný príkaz na prehliadku vozidla sťažovateľa. Prehliadka bola vykonaná 12. júla 2014 v čase od 16.20 h do 16.55 h, sťažovateľ bol prítomný pri prehliadke. Predtým bola 12. júla 2014 v čase od 14.05 h do 16.15 h vykonaná prehliadka vozidla J. Ú. Porovnaním vecí, ktoré boli odňaté z týchto vozidiel, a vecí, ktoré boli odcudzené z rodinného domu poškodeného podľa jeho výpovede z 11. júla 2014, bolo zistené, že ide o totožné veci. Následne bol sťažovateľ na mieste (v obci L.) zadržaný v čase o 17.30 h a prevezený na Obvodné oddelenie

Policajného zboru v H., kde bola o zadržaní spísaná zápisnica a o 20.00 h bol sťažovateľ vypočutý v postavení zadržaného podozrivého.

Ústavný súd posudzoval napadnuté uznesenie krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu, s ktorým tvorí z hľadiska predmetu konania jeden celok (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

Okresný súd a krajský súd pri hodnotení skutočného okamihu zadržania sťažovateľa posúdili uvedenú postupnosť procesných úkonov a poznatkov získaných ich vykonaním a dospeli k názoru, že až okamihom porovnania vecí nájdených a odňatých pri vykonaných prehliadkach s vecami, ktoré boli odcudzené z rodinného domu poškodeného, je dostatočne preukázané podozrenie, že krádeže v rodinnom dome poškodeného sa dopustil sťažovateľ, čím bol aj daný dôvod na jeho zadržanie.

Podľa názoru ústavného súdu možno pripustiť, že tvrdenie sťažovateľa o jeho faktickom zadržaní už zastavením vozidla môže zodpovedať jeho subjektívnemu pocitu. Nemožno však tvrdiť, že už týmto okamihom bol preukázaný dôvod na jeho zadržanie. V čase zastavenia vozidla nespájal sťažovateľa s krádežou v rodinnom dome poškodeného žiadny priamy dôkaz ani relevantným spôsobom zadokumentované nepriame dôkazy, ktoré by toto podozrenie preukazovali. Na získanie dôkazu bola nariadená a vykonaná prehliadka vozidla, ktorej sa sťažovateľ zúčastnil, čo mohol vnímať ako svoju nedobrovoľnú prítomnosť pri tomto úkone. Zo spisu však nevyplýva, že jeho prítomnosť bola vynútená nad rámec povinnosti každej osoby, v ktorej priestoroch sa prehliadka vykonáva, strpieť vykonanie tohto úkonu. Možno preto súhlasiť s konštatovaním okresného súdu, že *„Obmedzenie osobnej slobody od momentu kontroly motorového vozidla riadeného M. v čase okolo 12.00 hod., ani počas vykonávania prehliadok oboch vozidiel nebolo ničím preukázané.“* V tomto prípade tiež nemožno tvrdiť, že nebol žiadny dôvod nerealizovať zadržanie sťažovateľa bezprostredne po udelení súhlasu prokurátora (o 14.05 h). Dôvodom bolo vykonanie prehliadky vozidla sťažovateľa na zaistenie vecí nachádzajúcich sa vo vozidle a následného preukázania, či tieto patria poškodenému, resp. boli použité na spáchanie trestného činu, pre ktorý sa vedie konanie. Po vykonaní týchto úkonov bol

sťažovateľ na mieste (v L.) zadržaný, t. j. údaj na zápisnici o zadržaní zodpovedá okamihu zadržania, nie okamihu spísania zápisnice, k čomu došlo na Obvodnom oddelení Policajného zboru v H.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd preskúmal existenciu zákonných dôvodov sťažovateľovej väzby ku dňu svojho rozhodnutia v rozsahu a v súlade so zárukami základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu. Zaoberal sa aj sťažovateľom namietanou nezákonnosťou a neústavnosťou postupu orgánov činných v trestnom konaní z hľadiska nedodržania lehôt, v rámci ktorých mal byť po svojom zadržaní postavený pred súd. Krajský súd sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu, ktorý v súlade s judikatúrou ústavného súdu (napr. III. ÚS 79/02) skúmal okolnosti pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa nielen z hľadiska relevantných zákonných ustanovení, ale aj z hľadiska rešpektovania základných práv a slobôd sťažovateľa garantovaných ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná. Zo záverov krajského súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na konkrétne okolnosti uvedeného prípadu nezistil, že by závery krajského súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené či arbitrárne, alebo nezlučiteľné so sťažovateľom označenými ustanoveniami ústavy, resp. dohovoru, a to aj pokiaľ ide o právny názor oboch súdov, že k obmedzeniu osobnej slobody sťažovateľa nedošlo už zastavením jeho vozidla, ale až jeho zadržaním bezprostredne po získaní poznatkov, ktoré spájali osobou sťažovateľa s vyšetrovaným prípadom krádeže vlámaním v rodinnom dome poškodeného a boli procesne relevantným spôsobom zadokumentované.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že nedošlo k účelovému posunu zadržania sťažovateľa, a tým aj účelovému predĺženiu lehoty 48 hodín na jeho odovzdanie súdu, ktorý mal rozhodnúť o jeho väzbe alebo o prepustení na slobodu.

Uvedené skutočnosti by neumožňovali v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť, že by účinky napadnutého rozhodnutia krajského súdu mohli byť v rozpore s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Na základe týchto skutočností je daný dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti ako zjavne neopodstatnenej.

2.2 K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na obhajobu

Ústavný súd posudzoval námietku sťažovateľa v tejto časti v súvislosti s rozhodovaním o jeho väzbe, teda v príčinnej súvislosti s postupom krajského súdu, pri posúdení ktorého bol relevantný aj postup okresného súdu.

Sťažovateľ namieta, že nemal obhajcu pri výsluchu v postavení obvineného, ktorý vykonal príslušný policajt. O zabezpečenie obhajcu žiadal aj sudcu pre prípravné konanie okresného súdu, ktorý jeho žiadosti nevyhovel.

Ústavný súd uvádza, že za súčasť procesných práv obvineného v konaní o väzbe podľa čl. 5 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy, treba nepochybne považovať aj právo obvineného na obhajobu. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku o väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný. O sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný...

Vo veci sťažovateľa nebol daný žiadny z dôvodov povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 1 a 2 Trestného poriadku. Sťažovateľ mal preto právo obhajcu si len zvoliť, nemal však právo žiadať o jeho ustanovenie. Zvolený obhajca by potom mohol byť prítomný pri jeho výsluchu aj v štádiu konania pred vznesením obvinenia v procesnom postavení zadržaného podozrivého.

V uznesení okresného súdu sa konštatuje, že zo spisu nevyplýva, že by sťažovateľ napriek opakovanému poučeniu o jeho právach požiadal o vyrozumenie ním zvoleného obhajcu o jeho zadržaní a o prevzatie jeho obhajoby. Rovnako nie je v spise zmienka o žiadosti sťažovateľa o vyrozumenie ním vybraného obhajcu o jeho výsluchu v procesnom postavení obvineného. Tieto skutočnosti zistil aj ústavný súd. V spise sa nachádza úradný záznam o tom, že sťažovateľ sa domáhal práva na zvolenie si obhajcu po vykonaní jeho výsluchu ako obvineného, a nie u príslušného policajta, ale u nadriadeného policajta, ktorý ho na základe jeho žiadosti navštívil v cele policajného zaistenia. Tento spôsob uplatnenia práva sťažovateľa ex post po vykonaní procesného úkonu nie je relevantný pre posúdenie, či sťažovateľ mal možnosť uplatniť v konaní svoje práva. Preto ústavný súd nepovažuje odôvodnenie názoru okresného súdu, že sťažovateľ nebol ukrátený na svojich právach postupom orgánov činných v trestnom konaní, a naň nadväzujúce zamietnutie tohto dôvodu sťažnosti krajským súdom za svojvoľný a nedostatočne odôvodnený názor.

Zo zápisnice okresného súdu o výsluchu sťažovateľa z 15. júla 2014 vyplýva, že sudca pre prípravné konanie prerušil výsluch sťažovateľa na účely kontaktovania sa so sťažovateľom navrhnutým advokátom z Čadce. Oslovený advokát uviedol, že sa nemôže v reálnom čase dostaviť na úkon do Popradu. Neuviedol však, že preberá obhajobu a nepožiadala o preloženie úkonu. Nemožno preto urobiť záver, že prevzal sťažovateľovu obhajobu. Do rozhodnutia o vzatí o väzby nebol dôvod ustanoviť sťažovateľovi obhajcu.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že okresný súd umožnil sťažovateľovi realizáciu jeho práva na obhajobu v rozsahu, v ktorom mu toto právo v danom štádiu konania patrilo.

Preto ani záver krajského súdu o nedôvodnosti tejto námietky nemožno považovať za arbitrárny.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 6 dohovoru ústavný súd uvádza, že jeho obsahom je právo na spravodlivý proces. Tento článok dohovoru sa zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe vrátane konania a rozhodovania trestného súdu o predĺžení väzby, pre ktoré platí špeciálna, pokiaľ ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Ústavný súd v tomto smeru poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (II. ÚS 15/05).

Namietané porušenie čl. 6 dohovoru preto nie je v príčinnej súvislosti s rozhodovaním o väzbe. Sťažnosť sťažovateľa je aj v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že námietky sťažovateľa neodôvodňujú prijatie jeho sťažnosti na ďalšie konanie, a preto nie sú splnené podmienky na ustanovenie mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. V nadväznosti na zistené dôvody na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu ústavný súd rozhodol pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o jej odmietnutí tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2014